

Durmuş Hocaođlu

Lizbon Antlaşması

ve

Gerçek Bir “Avrupa Birliđi” Binâ Etmenin Güçlükleri: XI

Yeniçağ., “Analiz”., 21 Ocak 2008, Pazartesi., s.08
“Analiz” Sıra No: 616; 2008-007; Ocak-07

YENİÇAĞ

NOT: Bu yazının matbû metninden, “*Hâlbuki vatandaşlık, sâdece kendisi olarak, dâba ziyâde müşterek menfaat ortak paydasını îmâ eder; zîra bu bağ tek başına, esas olarak fertleri müşterek menfaatler etrafında birleştirmektedir; hâlbuki biz bir “âile”den, dâba doğrusu, bir “Büyük Âile”den sözediyoruz. Âile ise müşterek menfaatlardan dâba ziyâde olarak müşterek fedâkarlıkları istilzam etmektedir.*” cümleleri çıkartılmış, en son cümle ise kısaltılarak yayınlanmıştır. – D. H.

Mümkün-mertebe “homojen” (mütecânis) bir cemiyet inşâ etmek, Avrupa Birliđi’nin istikbâlinin taht-ı emniyete alınması için zarûrîdir. Çünkü ancak o takdirde, Birlik üyesi bütün halklar mümkün-mertebe “bir ve aynı halk” olacaklardır; yâni aynı toprağı hep birlikte aynı vatan olarak görececek, aynı tarihe aynı bağlılıkla atıfta bulunacak ve aynı istikbâl rüyasını hep birlikte göreceklendir. İşte ancak ve yalnız o zaman, Avrupa Birliđi, bugünkü hâli olan “birliktelik”ten uzaklaşır ve tam ve hakikî mânâ ve muhtevâda, kompakt bir “birlik” olur. Ne var ki, böylesine sıkı bir birlik, adı zikredilmeden bir milleti ve bir millî devleti – hattâ bir ulus-devleti - târif etmektedir. Bu ise, Gasset’nin tâ 1930’da tanımlamış olduğu gibi, “*kıtadaki halklar topluluklarından büyük bir millet vücuda getirmek*” [1] sûretiyle “*Avrupa’nın büyük bir millî Devlet halinde inşâ edilmesi*”dir[2].

Lâkin, kolay mı acaba, şu kadar milleti birtek millete tahvîl etmek; o kadar basit mi? Elbet de imkânsız diyemeyiz mutlak mânâda ve külliyyen; “*mümkün ola pâdişahım deryâ tutuşa*” dendiğine göre, niçin olmasın?

Ama nasıl olabilir?

Bunun için acaba sâdece “vatandaşlık” bağı yeterli midir dersiniz? Bâzılarına göre, “evet”. Meselâ, İsrail’in eski eğitim bakanlarından Şulamit Aloni, Annapolis zirvesi münâsebetiyle yazdığı bir yazıda, “*Yahudiler bir ulus değil bir halktır; dini bir etnik gruptur ya da belki bir kabile olarak kabul edilebilirler*” dedikten sonra, bu keyfiyeti, umûma teşmîl ederek, şöyle bir hükme varmaktadır: “*Milliyeti vatandaşlık belirlediği için - yani bir ulus yerine halk belirlediği için -, bir halk, din ve milliyet arasında fark vardır ve dolayısıyla vatandaşlık milliyettir. Bir vatandaşın devletle bağı din değil vatandaşlık temelindedir; bu kabile veya annenin genlerine de dayanmaz*”[3]. Güzel görünüyor; ama yeterince iknâ edici değil. Deđil; çünkü, “vatandaşlık” bağı tek başına,

bir “vatandaşlar cemaati”ni bir “millet” gibi, aynı toprağa aynı anlamda, aynı samimiyetle vatan dedirtmek, aynı geçmişi, iyisi ve kötüsüyle, zaferleri ve mağlûbiyetleriyle – bilhassa mağlûbiyetleriyle - paylaşmak, aynı dostu dost, aynı düşmanı düşman belletmek ve aynı istikbâl rüyasını birlikte gördürtmek husûsunda kifâyet etmiyor. Hâlbuki vatandaşlık, sâdece kendisi olarak, daha ziyâde müşterek menfaat ortak paydasını îmâ eder; zîra bu bağ tek başına, esas olarak fertleri müşterek menfaatler etrâfında birleştirmektedir; hâlbuki biz bir “âile”den, daha doğrusu, bir “Büyük Âile”den sözediyoruz. Âile ise müşterek menfaatlerden daha ziyâde olarak müşterek fedâkarlıkları istilzam etmektedir.

**

Bu kifâyetsizliğin daha derinlerde yatan başka sebepleri de var şüphesiz; ancak kelâmdan tasarruf gayesiyle bir tânesini dile getirmek istiyorum: **Dil**.

Bir “vatandaşlar cemaati”, ancak bir “dil cemaati”ne tahvîl olduğu takdirde bir millete – veya onun kadar sağlam bir içtimâî teşkilâtlanmaya – tahvîl olunabilir. Vâkıa dil demek herşey demek değildir; aynı dili konuştuğu hâlde aynı millet olmayan cemiyetler vardır: İngilizler ve Amerikalıların aynı ana dile sâhip iki ayrı millet olması gibi. Fakat, buna rağmen, bir millet olmak için birtek dil de şartır; yâni birliğı ‘yeter şart’ değildir, ama, ‘gerek şart’ır. Bunun da sebebi, yine kısaca söylersek, Dil’in, bütün kültür varlığımızın ve benliğimizin merkezinde bulunmakta olmasıdır. Hocam Nermi Uygur’un belirttiğı gibi:

“Dil ... kültürün tümüyle örtüşmez hiçbir zaman; kültürün bir dalı, bir alanı, bir boyutundan başka birşey değildir dil./(ancak)/ Dil: kültür yapısını birarada tutan çimentodur; ...dil: kültür alanının heryanını aydınlatan güneştir; dil: kültür kilimini dokuyan iplikdir; dil: tüm kültür anıtlarının yansıdığı akarsudur.. Dil, kültürü hem kurar hem geliştirir: genellikle toplumsallaşmayı da toplumsallaşmayla birlikte tarihsel sürekliliğı de sağlamakla insan varlığını eksiksizce olanaklı kılar dil. **Ortak bir dil konuşanlara özgü bir topluluğun üyesi olan insan, belli bir kültürün de üyesi durumundadır.**”[4]

İmdi, bu son cümleye bir mim koyarak mâkûsu üzerinden düşünelim ve şu suâle cevap arayalım: Avrupa’da kaç dil var?

[1] Ortega y Gasset., *Kütelerin İsyanı (Rebellion della Masas)*., Çeviren: Nejat Muallimoğlu., Bedir Yayınları., İstanbul, 1992, s.147

[2] *a.e.*, s.149

[3] Şulamit Aloni., “Yahudi Devleti Olarak Tanınma İsteğı Demokrasiyle Çelişiyor”., *The Daily Star*, 03.12.2007., Türkçe Çeviri: *Radikal*, 06.12.2007, s.10

[4] Nermi Uygur., *Kültür Kuramı.*, Remzi Kitabevi Yay., İstanbul, 1984, s.19-20

